

Жақсылықбаева Р.
**Баспасөздегі Президент
Н.Ә. Назарбаевтың
саяси имиджі**

Автор мақаласында Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә.Назарбаевтың сындарлы саясатындағы бүгінгі қоғам мен мемлекеттің дамуын, олардың бұқаралық ақпарат құралдарындағы көрінісін айқындайды.

Түйін сөздер: президент, журналист, ақпарат, газет, айдар, ақпараттық қоғам, жаһандану, демократия, саясат, тәуелсіз мемлекет.

Zhaxylykbayeva R.
**The political image of President
N.A. Nazarbayev Print**

In the article author deals with issues of today lighting in the media policy of the President of Kazakhstan Nursultan Nasarbayev for the development of the relationship of state and society.

Key words: president, journalist, information, economic analysis, newspaper, rubric, information society, globalization, democracy, policy, independent state.

Жақсылықбаева Р.
**Политический имидж
Президента Н.А. Назарбаева
в печати**

В статье рассматриваются актуальные на сегодняшний день аспекты освещения в средствах массовой информации политики Президента Республики Казахстана Нурсултана Назарбаева. Изучаются проблемы развития взаимосвязи государства и общества.

Ключевые слова: президент, журналист, информация, газета, рубрика, информационное общество, глобализация, демократия, политика, независимое государство.

**БАСПАСӨЗДЕГІ
ПРЕЗИДЕНТ
Н.Ә. НАЗАРБАЕВТЫҢ
САЯСИ ИМИДЖІ**

Жаһандандыру – қоғамдық санаға берік бекінген құбылыс. Қазіргі кезде жаһандық кеңістікте мемлекет ұстанымына барған сайын көп көңіл аударылып келеді. Бәсекелестік күрес экономикалық, сондай-ақ, саяси құралдармен жүргізілуде. Осы күресте әлемдік аренада кімнің ұстанымдары анағұрлым тұрақты болса, сол жеңеді. Ал тұрақты ұстанымды қалыптастырудың маңызды аспабы елдің имиджі болып табылады. Имидж қалыптастыру – әрбір ел үшін көптеген факторларды ескеру арқылы жүретін ұзақ және күрделі процесс, олардың арасында: географиялық орын, экономикалық және саяси даму, мәдениет, менталитет және т.б. ерекшеліктері.

Жағымды имидж қалыптастыру әлемдегі саяси процестерді демократияландырумен, имидждік сипаттамаларды бұқара санасына енгізу саласында жаңа технологиялардың пайда болуына және кеңеюіне, сонымен қатар ақпарат көлемдерінің күрт артуына байланысты. Тұңғыш Президент Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың саяси имиджін жағымды деп атауға болады. Оның мемлекет Басшысы орнында көрнекті қызметін ел тұрғындарының абсолютті көпшілігі тұтастай қолдайды (бұл туралы майын тамызып айтады, атап айтқанда, соңғы президенттік сайлау нәтижелері – 95,55% дауыс) және халықаралық институттар деңгейінде де, мемлекет басшылары мен әлемдік саясат саласында көрнекті сарапшылар деңгейінде де бүкіл әлем мойындады.

Қазақстан Кеңестер одағы құлдырағаннан кейін және басқа елдер сияқты тәуелсіздігін алғаннан соң, өзінің алдына жеке мемлекеттілік құру, нарықтық экономикаға ауысу, демократиялық қоғам құру және ұлттық өзіндік санасын нығайту мақсатын қойды. Біздің еліміздің басшылығы алдында реформалар реттілігін таңдаудың, даму басымдықтарын таңдаудың қиын мәселесі тұрды. Президент Н.Ә. Назарбаев саяси өзгерістер алдында экономикалық даму міндетін қойып, экономиканы біртіндеп реформалау жолын таңдады. Тарихи өлшем бойынша қысқа уақыт аралығы ішінде Қазақстан саяси және экономикалық тәуелсіз мемлекетке айналды.

Президент Н.Ә. Назарбаев жаңа мемлекет құру туралы өзінің теориялық ойларын 1996 жылдың басында жариялаған «Ғасырлар тоғысында» және 1999 жылы жариялаған «Тарих

толқынында» атты еңбектерінде кеңінен баяндаған. Алғашқысында Н. Назарбаев КСРО-ның күйреу себептері мен тәуелсіздіктің алғашқы жылдары жүріп өткен жолды пайымдай отырып: «Нағыз саясатшыға ең кемі үш қасиет керек: теориялық дайындық, экономикалық қызмет тәжірибесі, қабылданған шешімнің орындалуына жауапкершілік», – дейді [1].

Тәуелсіздік алған соң осы бағытты құқықтық тұрғыдан нығайту және сыртқы саясатта басқа мемлекеттердің көзін Қазақстанның президенттік билік жолына түскеніне жеткізу қажет болды. Бұл бағыттағы елеулі және сәтті қадам 1993 жылы 28 қаңтарда егеменді Қазақстанның алғашқы Конституциясын қабылдауы еді. Ал, 1995 жылы 30 тамызда Батыс үлгідегі демократиялық Конституцияны қабылдаған Қазақстан бұрынғы әкімшіл-әміршіл жүйеден жаңа санаға аяқ басуды көздегенін дәлелдеп берді.

Бүгінде Қазақстан Президенті – халыққа ғана бағындырылған мемлекеттік дара тұлға. Президент Н.Ә. Назарбаев еліміздің демократиялық бағытқа бет бұруын: «Қазақстан Республикасында демократия барған сайын өмір нормасына айналып келеді деп асқақ сезіммен айта аламыз. Бұл енді біржолата жасалған таңдау, біз үшін басқаша жол жоқ», – деп атап көрсетті [2]. Демек, демократия – қоғамның өмір сүру ережесі. Бұл халықтың рухани деңгейіне, тарихи дәстүріне, мәдениеті мен менталитетіне байланысты. Заңға бағынып, оны құрметтеп, мүлтіксіз басшылыққа алу дәстүрі қоғамда терең қалыптасуы керек.

1997 жылы Малайзияның 2020 перспективасы», Қытай мен Оңтүстік Кореяның стратегиялық жоспары, Рузвельттің 30-шы жылдардағы экономикалық жолы сынды дүниежүзінің тәжірибесіне сүйене отырып, елдік дамудың құжаты – «Қазақстан-2030» Стратегиясы өмірге келді. Терең ойластырылған осы стратегия біздің бүгінгі іс-қимылдың және болашақта асатын асулардың жол нұсқаушысы болып отыр. Президенттің «Қазақстан-2030» атты авторлық даму стратегиясын жасап шығуы, қоғамдағы танымалдығы, жақтастарының санын көбейту мен адамдарға әсер ету қабілетінің болуы Н. Назарбаевтың «ЛЛ» қатарына кіруіне мүмкіндік берді. Бұл Ж. Блондельдің лонг-лидерлер теориясына сәйкес.

Мемлекет басшысы ядролық қаруды жою жөніндегі пікірін табанды түрде қорғап, оның тәуелсіздік үшін аса маңызды екенін дәлелдеді.

Бұл шын мәнінде бүкіл дүниенің, Қазақстанның болашағын бейбіт еткен өте құнды шешім еді. Қазақстанның тәуелсіздіктен кейінгі бірінші тарихи шешімдерінің қатарында Семей ядролық полигонын жабу мәселесі тұрды. Бұл шешім әлемдік қауымдастықтан жоғары баға алды.

Президент жауапкершілігінің жүгі ауыр. Статистикалық мәліметке жүгінсек, бір жыл ішінде мемлекет және шетелдік 450-ден астам іс-шара жүзеге асырылған, соның ішінде 20 шетелдік сапар, он халықаралық форум, шетелдік мемлекеттер басшыларының Қазақстанға 15 сапары, ел бойынша 14 өңірлік сапар бар. Сонда орташа алғанда күніне 2 іс-шарадан келеді екен [3].

Елбасы Н.Ә. Назарбаев «Қазақстан жолы» деген еңбекте: «... Әрбір лидердің өз шығар биігі, арманына айналған алар асуы болуы тиіс. Сол мақсатқа жету үшін бар беделіңді, болашағыңды бәске тігуге тура келмек. Жас тәуелсіз мемлекетті және оның жаңа астанасын орнату идеясы осылайша жүзеге асты», – деп атап өтті. Мемлекет басшысының саяси болмыс-бітімін Қасым-Жомарт Тоқаев былайша атап көрсетеді: «Нұрсұлтан Назарбаев – ерекше санаттағы мемлекеттік қайраткер. Қазіргі дәуірдің қабілетті де талантты басшылары арасында ол болашақты алыстан көретін сирек қабілетімен және мемлекет ісінің барынша басым және маңызды бағыттарына күш-жігерді шебер жұмылдыра білумен дараланады» [4].

Баспасөз өкілдерінің қоғамдағы өзгерістерге тигізер әсері орасан зор екендігі даусыз. Кез келген журналист баспасөз бетіндегі мақалалары арқылы қоғамдық сананың қалыптасуына өзіндік үлес қосады, белгілі бір мәселеге бұқараның назарын аударып, соның төңірегінде пікір туғызады, ұсыныс айтады. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаев: «Ғаламдық жаһандану арқылы адамзаттың алдынан жаңа постидеологиялық кезең ашылды. Оның бізге не берері бүгінгі ұрпақтың білім мен білігіне байланысты. Менің пайымдауымша, күллі әлем үшін ашық та айқын ақпарат таратуға негізделген жаңа заманға бастайтын жаһандану БАҚ-тарға қойылатын талапты күшейте түсті. Сондықтан олар өздерінің әрбір сөзі үшін моральдық жауапкершілікті терең сезінуі керек», – дей келіп: «Сөз бостандығы шексіз емес. Ол – табындыратын ғана емес, талқандайтын да қуатты күш. Тәуелсіз БАҚ дегеніміз – аса қымбат құндылық. Сондықтан ол ешқашан

«ақпараттық соғыстардың» «сойылына» айналмауға тиіс. Журналист қандай мәселені қаузаса да, парасат шеңберінен шықпауы керек», – деп атап өтеді [5].

Журналистика қашанда хабар таратып, насихат жүргізудің баспасөз, радио, телевизия, кино сияқты бұқаралық ақпарат құралдары арқылы қоғамдық өмірдегі жаңалықтар мен оқиғалар, болмыс құбылыстар жөнінде жұртшылыққа мағлұмат беріп, пікір айтатын қоғамдық қызмет түрі екендігін есте ұстағанымыз жөн. Өйткені, ол белгілі бір халықтың нақты бір кезеңде шыққан газет-журналдарының жүйесін, оларда жарияланатын материалдардың жиынтығын, баспасөздің тарихын, теориясы мен тәжірибесін оқып үйретеді. Осы тұрғыдан байыптап қарасақ, Президент Н.Ә. Назарбаевтың өзі 1991 жылғы 28 маусымда «Баспасөз және Бұқаралық ақпарат құралдары жөніндегі» тұңғыш Заңға қол қойды. Осы Заң аға ұрпақ өкілдері, тек журналистер ғана емес, басқалар да күні кешеге дейін ұзақ жылдар бойы армандап келген көкейкесті мәселелерді шешіп берді: цензураны жойды, сөз бостандығын жариялады және журналистердің құқықтарын кеңейтті. Сол арқылы еркін демократиялық қоғам құру ісіне неғұрлым белсене атсалысуға нақты мүмкіндік туды. Сондықтан да, Президенттің пікірі: «Бұқаралық ақпарат құралдары – қоғамдағы, экономикадағы және іскер топтардағы күштердің ара салмағын да айқындайтын құрал. Газеттер жеке тұлғалар мен корпорациялардың иелігінде болса да, сөз бостандығы тек халықтың құзырында екенін еш уақытта естен шығармаған жөн. Журналистер елдер мен халықтар арасын жалғастыратын жарқын кәсіп иелері болып есептеледі», – дегенге саяды. Сөз бостандығы ойды еркін айта алуымен ерекшеленеді, бұның құндылығы баспасөз арқылы берілетін ой-пікірлер, халықтың ой-толғағының жемісі ретінде көрінеді.

Президент туралы әр жылдары баспасөз беттерінде Ермек Зәңгіровтің «Елбасымызды қорғау – тәуелсіздігімізді қолдау» (Заң, 3 шілде 2002), Қуаныш Сұлтановтың «Саясат мұраты – өркендеу» (Егемен Қазақстан, 20 желтоқсан 2003), Мәруа Боржымбайдың «Ұшқыннан» басталған ұзақ жол» (Заман Қазақстан, 2 шілде 2004), Мархабат Байғұттың «Тұңғыш» (Егемен Қазақстан, 23 желтоқсан 2005), Кенжеғали

Сағадиевтің «Алдымен экономика...» (Егемен Қазақстан, 16 желтоқсан 2006), Махмұт Қасымбековтың «Президент таңдаған Әнұран» (Егемен Қазақстан, 6 шілде 2007), Қанат Саудабаевтың «Елбасы» (Егемен Қазақстан, 29 қараша 2008), «Әлем таныған Елбасы» (Айқын, 25 желтоқсан 2010), Әбдеш Қалмырзаевтың «Тәуелсіздік және демократия» (Егемен Қазақстан, 23 ақпан 2011) т.с.с. сынды мақалалар жарық көрді.

Қазақстан жаһандық ақпарат ағысына да есігін айқара ашты. Спутниктік теледидар мен әлемдік интернет желісі қазақстандықтар өміріндегі үйреншікті құбылысқа айналды. Соның нәтижесінде отандық баспасөз нарығында интернет серпінді даму жолына түсті. Оны тұрақты тұтынушылардың саны қазірдің өзінде бір жарым миллионнан асып отыр.

Н. Назарбаев: «Білім ақпараттық қоғамда құнның негізгі көзіне айналып барады. Ақпараттық қоғамда компьютерлер немесе байланыс сызықтары емес, станоктар да емес, қайта білім мен творчестволық ойлау әлеуеті шешуші мәнге ие болады. Әр 10 жыл сайын адам білімінің көлемі еселене түседі. Соның нәтижесінде білім барынша құнды және әрдайым талап етілетін ресурсқа айналады. Білімді, сауатты адамдар – бұл ХХІ ғасырда адамзат дамуының негізгі қозғаушы күші», – деп атап өтті [6]. Қазақстанның әлемдегі бәсекеге қабілетті елдердің қатарына кіру міндеті, егер оны ғылымды көп қажет ететін технологиялық білімі, басқару дағдылары бар, нарықтық экономикада бағдарлана алатын жоғары білікті мамандар іс жүзіне асыратын болса ғана, шешілетін болады. Демек, бәсекеге қабілеттілікті арттырудың түйінді бір көзі білім мен ғылым саласында екендігін атап өтті.

Қорыта келгенде, белгілі саясаткер, Францияның дара азаматы, генерал Де Гольдің кеңесшісі болған Алекс Московичтің: «...тіпті зер сала зерттелмей-ақ, Президенттей адам бұйырмағанда, анығын айтсам, Қазақстанның өзі де болмас еді», – деп саяси имиджіне баға беріп өтеді. Шетелдік саясаткердің оң пікірі мемлекет қайраткері ретінде Нұрсұлтан Назарбаев тарихта елеулі із қалдырғанын айқындап тұр. Өйткені, ол елді тұрғызып, 25 жыл ішінде күшті жасампаз мемлекет етті. Ел басқарудың өте күрделі жағдайда тұрған кезде өз мойнына алды.

Әдебиеттер

- 1 Назарбаев Н.Ә. Ғасырлар тоғысында. – Алматы: Өнер, 1996. – 127 б.
- 2 Бүгінгі күннің өзекті мәселелері – экономика және алдағы сайлау // Егемен Қазақстан, 2 қыркүйек 1999.
- 3 Өтемұратов Б. Үйренерлік үздік үлгі // Егемен Қазақстан, 3 шілде 2008.
- 4 Тоқаев Қ. Президенттің жасампаз жеңісі // Егемен Қазақстан, 3 шілде 2008.
- 5 ҚР Президенті Н.Ә. Назарбаевтың IV Еуразиялық медиа-форумда сөйлеген сөзі // Ана тілі, 28 көкек 2005.
- 5 Инновациялар мен оқу-білімді жетілдіру арқылы білім экономикасына // Егемен Қазақстан, 27 мамыр 2006.

References

- 1 Nasarbayev N.A. Gasyrlar togysynda. -Almaty: Oner, 1996. 127 b.
- 2 Bygingi kynnin osekti maseleleri – ekonomika zhane aldagy sailau //Egemen Qazaqstan, qyrkyiek 1999.
- 3 Utemuratov B. Yirenerlik ysdik ylgi //Egemen Qazaqstan, 3 shilde 2008.
- 4 Tokaev K. Presidentin zhasampas zhenisi //Egemen Qazaqstan, 3 shilde 2008.
- 5 QR Presidenti N.A. Nasarbayevtin IV Eurasialiq media-forumda soilegen sosi // Ana tili, 28 kokek 2005.
- 6 Innowazialar men oqu-bilimdi zhetildiru arqili bilim ekonomikasina //Egemen Qazaqstan, 27 mamyr 2006.